

45286

Podkrajšek 1913.

ZELENJADNI VRT

■ KRATEK POPIS ■
■ OBDELOVANJA ■
■ IN PRIDELOVA- ■
■ NJA ZELENJADI ■

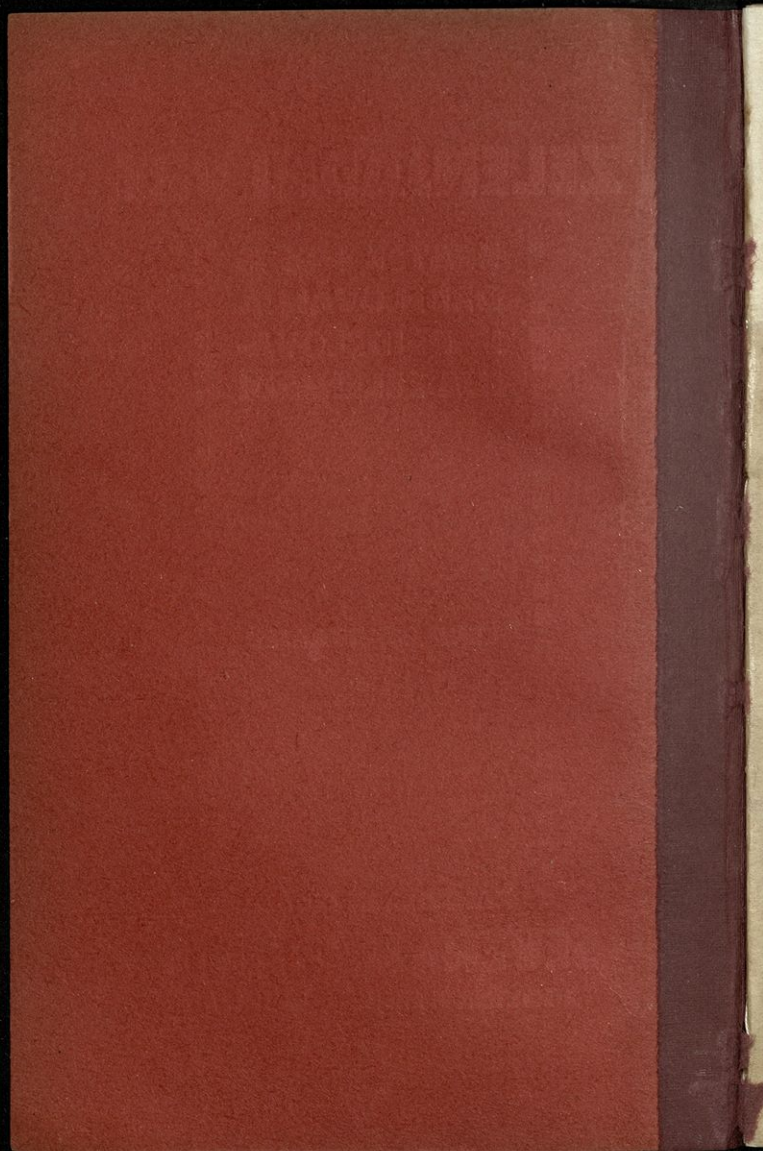
CENA 20 VINARJEV

■ ZALOŽILA IN IZDALA ■

SEVER & URBANIČ

TRGOVINA S SEMENI, LJUBLJANA

12910/

ZELENJADNI VRT

■ **KRATEK POPIS** ■
■ **OBDELOVANJA** ■
■ **IN PRIDELOVA-** ■
■ **NJA ZELENJADI** ■

■ **CENA 20 VINARJEV** ■

■ **ZALOŽILA IN IZDALA** ■

SEVER & URBANIČ

TRGOVINA S SEMENI, LJUBLJANA

45286

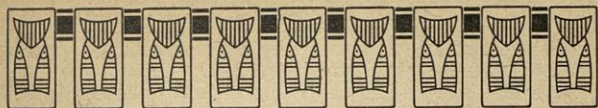

Q30053236

Predgovor.

Pričujočo knjižico sva izdala, ker je uprav potrebna za gospodinje. Kolikor mogoče nakratko, a vendar točno je v njej popisano, kako se naj obdeluje in prideluje zelenjad, kako se naj sploh ravna z njo. Umno pridelovanje zelenjadi je velike važnosti za gospodarstvo sploh, zlasti pa, ker lahko donša veliko denarja vsaki hiši. Knjižico, v tako priročni obliki, kot je ta, smo Slovenci doslej pogrešali, zato upava, da bo povsod z veseljem sprejeta in da bo njena vsebina dosegla tisti namen, ki sva ga imela midva z njeno izdajo: pripomoči k povzdigi pridelovanja zelenjadi.

V Ljubljani, septembra 1910.

Karfijola ali cvetoči kapus

(Blumenkohl).

Karfijola zahteva za svoje uspevanje predvsem takih razmer, ki omogočujajo hitro rast brez kakega zastajanja, nadalje dobro in globoko prekopano, jako redilno, močno pognojeno zemljo ter prav veliko vlage. Treba jo je torej pogosto škropiti, kadar je gorko, vsak dan, ter močno zalivati, toda ne opoldne, ko je vroče, ampak najbolje zvečer.

Seje se za zgodnjo obroditev in za brstenje začetkom septembra in prezimi najmanj 5 cm vsak-sebi v mrzlih obôjih; začetkom januarja se sadi za brstenje v gnojaki, ali sredi aprila na prostem, kjer se morajo rastline v mrzlih nočeh obvarovati pred mrazom s cvetličnimi lonci, ki se poveznejo nanje. Ali se pa seje januarja do začetka marca.

Poznejša setev (maj - junij), za zimsko potrebo uspeva le v hladnih, deževnih letih. Sadike se nasade splošno po 65 cm narazen. „Uhure“, ki se kažejo posamezno pri vsaki saditvi, to so sadike, ki so brez srca in vsled tega ne napravljajo nobenih glav, je odstraniti, ker po nepotrebnem izsesavajo zemljo. Da se take uhure pojavljajo, ni vzrok kakovost rabljenega semena, ampak je to sploh posebnost karfijole. Kakor hitro se pokažejo glave ali rože, jih varuj pred svetlobo in solncem s tem, da jih popolnoma pokriješ z enim ali dvema na znotraj zavitima listoma. Pod tem zavetjem se popolneje razvijejo, se lepo ugradé, zrastejo in ostanejo bleščeče bele.

Brokoli ali špargljev kapus

(Broccoli oder Spargelkohl).

Brokoli se seje od aprila do maja in sadike se, ko so dovolj močne, presade na prosto, 65 do 70 *cm* narazen. Ker pa dobi brokoli šele drugo leto karfijolam podobne glave, zato mora prezimiti, da ga mraz ne ugonobi, v globokih gnojaki, kamor ga presadiš z mnogo prsti okoli korenine, ali pa v svetli kleti, kjer brokoli istotako raste naprej. Obrodi sredi marca do začetka junija. V toplejših krajih prezimi brokoli tudi lahko na prostem, če ga obvaruješ pred mrazom z jelovim dračjem.

Kapus ali glav nato zelje

(Kraut- oder Kopfkohl).

Izmed vrst zelja so zlasti okusne zgodnje vrste, akoravno niso stanovitne. Rade pokajo, zato jih moramo čimprej porabiti. Vse poznejše vrste zelja so trde, stanovitne in pripravne za zimo. Zgodnje zelje se seje lahko že februarja v gorkem gnojaku, sadi se pa koncem marca in začetkom aprila. Za zimo sej marca in aprila, pa tudi pozneje, na prostem, sadi pa začetkom junija. Če hočeš imeti uspeh, moraš dobro gnojiti, pogosto zalivati in večkrat okopavati. Kakor karfijola, uspeva tudi glav nato zelje najbolje v hladni, vlažni zemlji, kakor tudi poznejše vrste šele v hladnejših, vlažnejših jesenskih nočeh najbolj rastejo. Sadike naj imajo 35 do 60 *cm* razdalje, po velikosti vrste.

V nekaterih krajih sejejo, in sicer predvsem zgodnje vrste zelja, kakor tudi one ohrovta, meseca avgusta; novembra jih presade na prosto, kjer prezimijo brez škode in so prihodnje poletje uporabljive že prav zgodaj. Te vrste setev se ne obnese vsako leto in uspeh je odvisen od zim-

skega vremena. Vendar pa se poizkus, kjer se posreči, dobro izplača, ker daje zgodnjo zelenjavo, ki si jo vsak poželi. Pri prezimovanju v mrzlih obojih, kakor je omenjeno pri karfijoli (setev septembra), je uspeh že sigurnejši in se doseže tudi pri sicer poznih vrstah.

Rdeči kapus (Rotkraut).

Majhne, zgodnje in srednjezgodnje glave tega kapusa so dobre za salato zaradi svoje lepe, skozinskoz temnordeče barve, dočim velike vrste niso tako temne in so manj enakomerne v barvi.

Storžev kapus (Strunkkraut).

Daje v svojih strženastih kocenih izborno mlečno krmo za krave. Glave se uporabijo lahko v kuhinji.

Ohrovt (Wirsing).

Ravna se z njim pravtako kot z zeljem.

Rožni ali bruseljski kapus

(Sprossen- oder Rosenkohl).

Za prav zgodnjo uporabo se seje že koncem februarja, za zimsko in pomladno potrebo pa od marca do konca maja. Sadike nasadi po 50 do 60 cm narazen, na prosti, zračni legi in ne na preveč pognojeni zemlji. Listov ni prej obirati, dokler se ne napravijo rožice, pri sadikah, ki so določene za zimo in se denejo v klet, pa branijo rožice, izmed katerih se nerazvite večinoma zdaj razvijejo.

Listnati ohrovt (Blätterkohl).

Seje se od maja do julija, razdalja sadik naj bo 40 do 60 cm. Popolnoma skromen je glede

zemlje in docela neobčuten proti mrazu, ki ga napravi nežnejšega in da pridobi na okusu.

Ohrovť za rezanje (Schnittkohl).

Sej ga v gredah kolikor mogoče zgodaj, ker ima veljavo le kot zgodnja zelenjava. Goji se v gnojaki, pa tudi na prostem in se rabi prav mlad.

Morski kapus (Meer- oder Seekohl).

Morski kapus spada med najzgodnejše in najboljše pomladne zelenjave, čigar debeli listnati koceni, zarumeneli, so glede okusa in priprave podobni šparglju, vendar jih je mogoče še prej rabiti kot tega. Seje se marca in aprila v mrzle gnojake ali na prosto. Seme ne zeleni pred pretekom 25 do 30 dni in tudi pozneje le deloma. Ko imajo sadike štiri ali pet listov, nasadi jih po 80 *cm* narazen na prosto v globoko prekopano, redilno in peščeno zemljo. Tretje leto se prične z zarumenevanjem (beljenjem), ki se izvrši, ko se je zemlja otajala, s tem, da se pokrije kapus s cvetličnim loncem, na katerega se naloži 25 *cm* prsti, starega gnoja, jelovih igel ali sličnega. Ko so stebila dolga 15 *cm*, so uporabna. Ravnotako se lahko beli in brsti, če se vsadi v pesek, oboj in v klet, pa tudi s pokritjem, ki se ima izvršiti jeseni, kakor zgoraj, na prostem. Cvetličnih loncev pritem ni treba. Jeseni se vsi listi odrežejo, nasad se pa močno pokrije s kratkim gnojem; da je ta nasad deset let ali še dalje plodovit, ga moraš dobro gnojiti in pogosto zalivati.

Vrhovne kolerabe (Glaskohlrabi).

Te zahtevajo nekoliko manj pognojenja kakor zelje in ohrovť, sicer je pa enako z njimi ravnati in jih je zlasti ob suši močno zalivati, da

ne postanejo lesnate. Setev zgodnjih in najbolj zgodnjih vrst za brstenje je sredi februarja, prav na redko v gnojak; pozneje je treba veliko zračiti. Ravnoiste vrste za prosto od marca do julija po potrebi. Razdalja sadik: 20 do 25 *cm*. (Pri sadikah je natančno na to paziti, da zarodek poznejšega gomolja ne pride v zemljo). Te so prav kmalu dobre za kuho. Setev poznejših vrst za zimsko potrebo je maja do junija. Razdalja sadik bodi 35 do 40 *cm*. Zgodnje sadike in zlasti zgodnje vrste je varovati, da ne zastanejo v rasti in da jim mraz in suša ne škodujeta, česar posledica je, da gre koleraba v cvet, kar se pri neugodnem pomladanskem vremenu prav lahko zgodi in kar neuki ljudje čisto po krivici pripisujejo kakovosti semena.

Korenček (Karotte, Mohrrübe oder Möhre).

Korenček, zlasti boljših vrst, zahteva redilno, dolgosti vrst primerno globoko obdelano, prerahljano, nikakor pa ne sveže gnojeno zemljo. Seme se mora pred sejanjem pomešati s peskom ali prstjo, da se prepreči pregosta setev. Mlade sadike presadi zgodaj na razdaljo štirih, večjih vrst pa 6 do 10 *cm*, ker, če je saditev pregosta, ne smeš pričakovati lepega korenja, ker se ne more razviti.

Brstilne vrste sej v gnojak od novembra do februarja. Te je treba posebno veliko zračiti.

Setev na prostem, kjer seme dolgo leži, preden ozeleni, od februarja dalje na gredah, po 10 do 30 *cm* razdalje. Pri poljski setvi se mora seme dobro z brano prevleči ali zagrabljati in povaljati z valjarjem ali pa z deskami vhoditi. Tudi od julija do septembra se lahko seje na prosto. To korenje rabiš spomladi, vendar ga je treba kolikor mogoče varovati pred mrazom. Pogosto zalivanje, večkratno okopavanje je priporočljivo.

Potrošnik ali cikorija (Cichorienwurzeln).

Ta daje znani kavni surogat in se sadi na vrtu kot salata, ki je okusna prikuha. Rabi se zelo. Seje se marca in aprila na prosto na prav globoko obdelano zemljo. Razdalja sadike od sadike po 20 *cm*. Treba jo je pogosto okopavati.

Pastenjak (Pastinak).

Ravna se z njim kot s korenčkom. Seje se februarja in marca ne prerediti, na globoko obdelano zemljo, v gredah od 20 do 30 *cm* razdalje. Redno ga je zalivati. Ko pride iz zemlje, se presade sadike v razdalji od 15 do 20 *cm* vsaksebi. Ni občutljiv proti mrazu, ki njegov okus celo izboljša.

Peteršilj (Petersilie).

Prideluje se kot korenček in pastenjak. Oktobra se korenine vsade v pesek v klet za zimsko uporabo.

Hren (Meerrettig, Kren).

Pri nas se hren ne prideluje redno, ampak si ga vsak dobi za potrebo divjega z vrtov in zelnikov. Divji hren je navadno droben, lesnat in zelo rezek; ako mu pa strežeš, kot zahteva, vzraste debel, sočnat in nežnega okusa.

Hren zahteva rahlo do 60 *cm* prejarčeno in ne s svežim gnojem pognojeno zemljo, ki jo najbolje jeseni prejarčiš in obilno z gnojem založiš. Sadike dobiš jeseni s tem, da od starega hrena porežeš stranske korenine, vsaj mezinec debele in ped dolge, in jih čez zimo zakoplješ. Spomladi jih nasadi 30 *cm* vsaksebi tako, da pride gornji konec tri do štiri prste globoko pod zemljo. Vsaki sadiki omani z roko stranske kore-

ninice. Močnejši koreni se dado še tisto jesen rabiti, tanjši se pa puste še eno leto v zemlji. Pozimi zakoplješ hren v klet ali v jamo.

Svetlin ali rapontika (Rapontikawurzel).

Ne sej ga pred aprilom ali majem, ker gre sicer v cvet. Ko si odstranil stranske koreninice z ostrim nožem, vsadi sadike junija ali julija v razdalji po 30 cm v ne sveže pognojeno zemljo. Oktobra ali novembra jih deni v klet v pesek, ker jih na prostem pojedo miši. Izvrstna prikuha so korenine kuhane in pripravljene kot salata.

Motovilčev koren (Rapunzelwurzel).

Da ne gre v cvet, se ne seje pred majem ali junijem ne pregosto, na dobro, rahlo zemljo, ali v vrstah po 20 cm vsaksebi. Če je treba, se preredči. Seme je prav fino, zato se ne sme spraviti pregloboko v zemljo ali preveč pokriti z njo, in se mora škropiti le s fino škropilnico. Sadike s koreninami se rabijo od oktobra dalje celo zimo in dajo izvrstno salato posebnega okusa. Z zrahljano zemljo, ki pokriva to rastlino, je skrbeti, da pozimi sneg ne ovira jemati jo iz obojev, ali pa se je dene del v klet.

Beli ali ovseni koren (Weiß- oder Haferwurzel).

Setev in obdelovanje je kot pri črnem korenu. Obrodi hitreje in bolje nego oni. Navadno mora imeti mokro zemljo. Jeseni se presadi v klet ali jame in se uživa kuhan.

Črni koren (Schwarzwurzel oder Scorzonera).

Seje se marca v 25 cm oddaljene grede, vsaksebi, na ne sveže pognojeno, globoko in rahlo prekopano zemljo. Seme je treba močno pokriti z zem-

ljo, sadike se morajo presaditi 10 *cm* narazen in večkrat okopavati. Vzdiganje jeseni se mora oprezno vršiti, da se krhke, mlečnate korenine ne poškodujejo. V kleti jih je treba imeti na vlažnem, da se ne posuše, ker bi bile potem neužitne.

Pri dveletnem obdelovanju (setev avgusta, dozoritev šele jeseni prihodnjega leta) dobe korenine večjo moč, vendar ni gotovo, da obrode, ker jih pojedó miši pozimi.

Sladkorni koren (Zuckerwurz).

Ta ljubi zrahljano, krepko, ne sveže pognojeno zemljo in se seje marca in presaja na 20 *cm* vsaksebi, ali pa tudi avgusta in septembra. V zadnjem slučaju dozori jeseni prihodnjega leta. Ljubi močno zalivanje, solnčno lego. Okus in uporaba kot pri košarniku. Sredina je lesnata in se pri pripravi odstrani.

Košarnik (Körbelrübe).

Kalí edino zagotovo, ako je seme sveže, to je prvega leta dozorelo seme. Dobiti ga je že začetkom avgusta. Seje se od avgusta do oktobra in požene februarja ali marca. Redno zalivanje ob suši je neobhodno potrebno. Seje se naredko v 10 *cm* med seboj oddaljene grede. Seme se le prav malo pokrije z zemljo, sadike pa se presade 6 do 8 *cm* vsaksebi. Zahteva dobro, milo, ne sveže pognojeno zemljo, ki jo je vedno varovati plevela. Korenine zoré od julija naprej in se za zimsko potrebo vsade v klet, da so varne pred mišimi, in sicer v prav zmerno vlažen pesek. Kuhane kakor tudi oparjene dajo izvrstno prikuho. Pomladna setev je čisto neprimerna, ker ozeleni šele prihodnjo pomlad.

Gomoljasta zélena (Knollensellerie).

Seje se februarja in marca prav naredko, se nekoliko pokrije, v polgorak gnojak, skrbeti se mora za redno vlažnost.

Da ozeleni, rabi zélena tri do štiri tedne, vendar se ozelenitev pospeši s tem, da se namoči seme 24 ur pred setvijo v mlačni vodi. Kmalu ko poženejo, se presade sadike v lončke ali gnojak, aprila do maja (za zimsko potrebo ne pred sredo maja), 40 cm vsaksebi v zrahljano, jeseni dobro pognojeno zemljo, pri čemer je paziti, da se ne vsade pregloboko. Ko so nastali gomolji, jim moraš, če hočeš doseči pri njih lepo gladko obliko, odstraniti prst in jih oprostiti stranskih vlaknatih koreninic. Zemlja se takoj zopet napolni in napoji. Pogosto okopavanje, močno zalivanje tudi z gnojico pospešuje, da se gomolji razvijajo. Ti se jeseni presade v jame ali klet.

Na težki, sveže pognojeni zemlji dobiš res prav velike gomolje, toda ti so trdi in lesnati in manj dobri.

Bleda zélena (Bleichsellerie).

Ta zélena ne napravi nobenih gomoljev, ampak se njena obledela peresna stebila uživajo sirova s soljo kakor radič. Seje se in obdeluje kot gomoljasta zelena. Sadike nasadi 30 do 50 cm vsaksebi, v 30 cm globoke in ravnотako široke jarke, ki so po 60 cm oddaljeni med seboj in jih nato napolniš 10 cm visoko z dobro preležanim gnojem. Med jarke se nasiplje iz teh izmetana zemlja. Poleti je potrebno prav pogosto zamakanje in pridno okopavanje. V poznem poletju in jeseni se prej izmetana zemlja približno do polovice zopet nasiplje v jarke in obsipa z njo sadike, tako da je srce še prosto in da ne pride prst med notranja peresca. To se prepreči s tem, da pri na-

polnjevanju jarkov s prstjo stebila z levo roko skupaj držiš. Čez nekaj časa iznova nasipaš prsti v jarke, dokler ne porabiš vse zemlje. Ker je beljenje (beljenje) odvisno samo od tega, da rastlini odvzameš svetlobo in da se na ta način prepreči razvitje klorofila, dosežeš isti namen, če oviješ stebila s slamo ali temnobarvnim papirjem, vendar je pokrivanje z zemljo najnavadnejše ravnanje. Beljenje traja tri do štiri tedne, nakar je mogoče sadike rabiti po potrebi, in sicer se odstranijo zunanja manj nežna peresna stebila. Ker je zelena občutna proti mrazu, zato se sadike za zimo izkopljejo in shranijo v temi v kleti ali oboju.

Salatna ali rdeča pesa (Salatrübe).

Aprila do maja jo vsadi v globoko obdelano, jeseni pognojeno zemljo v 20 do 25 *cm* med seboj oddaljene grede, 15 do 20 *cm* vsaksebi po nekaj zrn, izmed katerih večinoma vsako rodi več sadik, ki se pozneje razen ene, najmočnejše in ki ima najbolj temne liste, presade, ali pa jo presadi v ravnokar omenjenih razdaljah. Pri temnolistnatih vrstah je odstraniti sadike z zelenimi listnimi žilicami, ker pri takih pesa ponavadi zdivja. Pri izkopavanju jeseni je paziti, da korenine ne raniš, ker pesa na ranah toči sok, vsled česar je tudi bolje, da liste zavijaje odtrgaš, kakor pa da bi jih odrezal. Pesa prezimi v kleti ali v jamah v pesku.

Gredna pesa ali mangold

(Mangold oder Beißkohl).

Ako se rabi kot špinačna prikuha, se seje od aprila do maja v vrstah kakor špinača ali peteršilj, le veliko redkeje, pozneje se reže z listnimi stebli vred in se kuha večinoma tako, da se ji pri-dene nekoliko kislice. Po rezanju poganjajo sa-

dike vedno močno iznova in tudi v jeseni, često še celo prihodnjo pomlad in dajejo zgodnjo prikuho. Žiličasti mangold se seje koncem maja v vrste po 40 *cm* vsaksebi, pozneje se preredči ali pa se presade sadike na mastno, močno in sveže pognojeno zemljo, 40 *cm* druga od druge. Od te rastline se uživajo široka, mesnata, bela peresna stebila, ki dajo razrezana izvrstno jed. Žiličasti mangold ne prezimi, zato ga je presaditi v klet, če ga hočeš imeti pozimi.

Zgodnja ali majska repa (Speiserübe).

Za brstenje primerne in določene vrste se lahko že februarja sejejo pod steklo t. j. v gnojake, pozneje, marca in aprila, se seje na prosto v prerahljano, peščeno, jeseni pognojeno, močno zemljo. Na težki in sveže pognojeni zemlji postane repa grenka in lesnata. Seje se lahko prav redko, ker se mora repa 10 do 20 *cm* vsaksebi gojiti. Maja ali junija je že godna za uporabo, vendar naj se ne rabi, če še ni popolnoma razvita. Ob suši jo je treba močno zalivati. Za zimo sej še enkrat julija, zgodnje vrste pa avgusta in septembra.

Majska repa trpi mnogo vsled rastlinskih uši, ki jih odstranjuj kolikor mogoče s pogostim škropljenjem in tabakovim prahom.

Podzemeljska koleraba (Kohlrübe).

Seje se aprila prav naredko. Začetkom junija se presadi 35 do 40 *cm* vsaksebi na globoko prerahljano, dobro pognojeno zemljo, pri čemer poreži konce korenin, česar posledica je, da postane koleraba debela in da dobi gladko obliko. Obdelovanje je najnavadnejše, vendar zahteva koleraba prosto lego in ne prelahko zemljo. Za jedilne vrste je treba pognojiti zemljo s starim in ne svežim gnojem.

Glavnata salata (Kopfsalat).

Za brstenje se seje ali že jeseni (koncem oktobra) in sadike proste mraza prezimijo, ali pa se seje od konca januarja dalje v gorke gnojake. Sadike se presade enkrat še prav mlade in, če so dovolj močne, še enkrat na dotičnem mestu v neprevročem gnojaku 16 do 20 *cm* vsak-sebi. Pri lepem vremenu se mora na vsak način zračiti, da dobiš trde glave. Poznejše sadike se zadovolje tudi s čisto zmernogorkim ali mrzlim gnojakom. Za na prosto se seje glavnata salata v zmernogorkih ali mrzlih gnojakihi marca in se presadi aprila na gredice. Lahko se seje tudi že februarja na prosto, ko pa požene, se preredči na 25 do 40 *cm*. Kot zgodnje vrste so te salate tudi primerne za na prosto. Poletne vrste sej še enkrat aprila, napravi večkratne setve od aprila do junija in presadi sadike v prerahljano, mastno, sveže pognojeno zemljo. Predvsem je potrebno močno zamakanje, če hočeš, da se bodo glave dobro stočile in da zlasti ob vročini ne pojdejo v cvet.

Zimska glavnata salata (Winterkopfsalat).

Seje se od avgusta do septembra v presledkih po 14 dni, ker se sadike, kakor je jesensko vreme, bolj ali manj razvijajo, katere pa preveč zrastejo, slabo prezimijo. Sadike se sade oktobra v mrzle gnojake ali na prosto, kjer se pokrijejo, če ni snega, z jelovim dračjem in drugim. Spomladi se zalijejo z gnojnico, maja in junija pa dajo glave za na mizo.

Salata za rezanje ali berivka

(Schnitt- oder Stechsalat).

Ta salata se ne stoči v glave, ampak daje prosta, toda nežna salatna peresa. Sej jo precej na-

gosto, kolikor mogoče kmalu in v vrstah v gorak gnojak, tudi med drugo salato. Razvija se silno hitro. Marca se seje tudi lahko na prosto.

Cikorija (Cichoriensalat).

Obdeluje se kot potrošnik. Korenine se vzamejo oktobra iz zemlje in vsade v temno klet. Uživajo se obledede glavice, ki so se razvile tu v kleti. Mogoče je pa njih obledelost doseči tudi na ta način, da na razgreto plast gnoja v kleti nasiplješ 30 cm visoko prsti ali peska, korenine položiš postrani in jih prav močno zamočiš. Glavice, ki nastanejo pri tem ravnanju, obledede in postanejo na ta način nežnejše in manj grenke.

Regrat (Löwenzahn).

Seje se aprila v grede, oddaljene med seboj po 40 cm. Sicer se ravna ž njim kot s cikorijo in se uporablja kakor ta. Obledel kot endivija daje nežno, okusno salato, ki jo zlasti na Francoskem visoko cenijo.

Motovilec ali repincelj

(Rapunzel oder Feldsalat).

Seje se od julija do septembra večkrat v presledkih na površno prerahljano zemljo, ki se po setvi povalja z valjarjem ali vhodi z deskami. To salato ni treba čisto nič negovati, razen očistiti jo plevela, vendar daje trajno, nežno, okusno jed, ki tudi zimi ni treba, da bi jo prekinila, če si ohraniš do nje pot pri visokem snegu s tem, da pokriješ sicer proti mrazu neobčutljive sadike z jelovim dračjem.

Vrtna kreša (Gartenkresse).

Seje se lahko vsak čas na grede, pozimi v lončke in jo je v najkrajšem času mogoče rabiti. V vročem poletju jo imej na hladnem in v senci.

Vodna ali studenčna kreša (Brunnenkresse).

Da uspeva, zahteva v plitvih jarkih tekočo studenčnico ali pa tako vodo, ki je vsak dan sveža. Ker se ceni zlasti kot zimska salata, mraz ji pa škoduje, je potrebno, da ima voda tako toplino, ki prepreči, da bi zmrznila. Seje se spomladi v lončke ali pa v vodne grede. Sadike morajo biti začetkoma nad vodno gladino, pozneje pa pod njo. Avgusta sadi sadike v jarke, začetkoma plitve, pozneje 30 *cm* globoke vodne globine v peščeno blato, ki ga je treba prej pognojiti z zelo razpadlim gnojem. Da obvaruješ sadike mraza, pokrij jarke z deskami in slamo, posebno pa pazi, da stebila, ki rastejo iz vode, z lopatasto pritrjeno desko držiš pod vodno gladino.

Poletna endivija in vezana salata (Sommerendivie).

Seje se za poletno porabo aprila, za zimsko pa sredi junija prav naredko. Ko požene, se preveč nagosto stoječe sadike, ko so že precej velike (sedem do osem lističev), presade; zgubančeno listnate na 30 *cm*, gladkolistnate eskarijolge vrste pa po 40 *cm* vsaksebi. Močno ji zalivaj. Užitna, nežna in okusna postane ta salata šele, ko je zarumenela. To se zgodi pri oni za poletno uporabo, da ob popolnoma suhem vremenu zvežeš liste. Sadike, namenjene za zimsko potrebo, se sredi oktobra s prstjo vred preneso v klet, kjer zarumene le vsled popolne teme. Zarumenitev traja tri tedne. Vsled zarumenitve pa trpi rastlina na trpežnosti, zato je zarumenelo salato kmalu treba porabiti.

Čebulno seme (Zwiebel).

Da čebula uspeva, je najboljša dobra, mastna, ilovnata zemlja, ki je bila že jeseni dobro preko-

pana in ki pod nobenim pogojem ne sme biti sveže pognojena. Lahka peščena zemlja ne ugaja čebuli. Seje se marca ali tudi prej na prosto na sveže in dobro pripravljeno zemljo ali za poznejšo presaditev v srednjegorak gnojak. Sej jo redko in plitvo v gredah, pri majhnih vrstah po 10 *cm*, pri večjih pa do 30 *cm* vsaksebi. Seme, ki rabi večkrat štiri tedne za kalitev, ne sme ležati rahlo in suho. Zato ga vtisni, vhodi ali povaljaj trdno in skrbi, če moreš, da ga boš redno zamakal, dokler ne požene. Nato presadi sadike 10 do 20 *cm* vsaksebi. Da je čebula zrela, izprevidiš na zarumenevanju listov, kar se zgodi pri trdih (trpežnih) vrstah koncem avgusta in začetkom septembra. Prej je zrel čebulček. Da pridelaš tega, sej zrna, kakor zgoraj omenjeno, toda nagosto in na nepognojeno, rodo zemljo, ne da bi jih presajal. Čebulček, ki se je razvil, prezimi na varnem pred mrazom, spomladi ga pa nasadi 10 do 15 *cm* vsaksebi. Pridelovanje teh čebul traja torej dve leti, zrele so koncem julija ali začetkom avgusta.

Čebulček (Steckzwiebel).

Spomladi se nasadi 10 do 15 *cm* vsaksebi. Zrela je čebula koncem julija ali začetkom avgusta.

Česen (Knoblauch).

Uspeva v lahki, gorki, dobri, toda ne sveže pognojeni zemlji. Česnova čebula sestoji iz več majhnih takozvanih prstecev ali strokov, ki se spomladi ali pa tudi jeseni vsade 20 *cm* vsaksebi, kakih 6 *cm* globoko in z ostrim koncem navzgor. Zrel je česen takrat, ko mu začno listi zarumenevati in se k tlom pripogibati, nakar ga izpuliš, posušiš na solncu, pozneje pa shraniš v zračnem, pred mrazom varnem prostoru.

Šalota (Schalotten).

Se prideluje kot čebulček.

Rokambol (Rocambole oder Schlangenzaun).

Vseje se v mrzel gnoj, pozneje se presadi, ali pa ga vsej takoj na prosto na grede, 20 cm narazen in 6 do 8 cm vsaksebi, v gorko, lahko, nikakor pa ne sveže pognojeno zemljo. Zrele čebule, ki so prav majhne, uporabiš prihodnje leto kot čebulček in ravnaš tudi tako z njim, da dobiš večje čebule.

Por ali španska čebula (Porree oder Lauch).

Seje se marca v srednjegorak ali tudi mrzel gnoj; za poznejšo uporabo tudi do srede aprila na grede na prosto, kjer ga preredčiš, ko požene in ga pozneje obsipaš. Sadike prve setve se presade maja 25 do 30 cm vsaksebi v 10 cm globoke brazde, pri čemer korenine in liste močno prirežeš in sadike takoj močno zaliješ. Z zalivanjem in okopavanjem se brazde polagoma sameodsebe izenačijo, pozneje se rastline še obsipljejo, da dobiš dolge, nežne peclje. Pri gosti saditvi zori por lahko na isti gredi za poletno potrebo, ako ga polagoma ruješ za uporabo.

Drobnjak ali šnitloh (Schnittlauch).

Drobnjak uspeva le v najboljši vrtni prsti. Vročine in suše ne prenaša, zato najbolje uspeva na gredah, ki imajo ob poldnevem solncu nekoliko sence. Kurji in golobji gnoj mu posebno ugažata. Istotako ima rad saje, ki se primešajo gnoju, ali se pa natrosijo na gredo. Plodi se na ta način, da se stari šopi razdele v majhne šopke, ki se nasade po 20 cm narazen na novo gredo. Reže in rabi se vse leto. Za zimo se presadi nekaj sta-

rejših šopov v lonce, ki jih postaviš na okno v kuhinjo ali jedilno shrambo.

Mesečna redkev ali radič (Monatsrettig oder Radies).

Radič zahteva rodovitno, globoko prerahljano, ne sveže pognojeno zemljo, najraje kompostno prst. V slabi zemlji postane majhen in lesnat. Ne sej pregosto in presadi tako, da ostane vsaki sadiki 5 do 6 cm prostora za razvijanje. Semena okroglih vrst se pokrivajo z zemljo ali zagrebejo z grabljami približno 2 cm, ona dolgih vrst pa dvakrat tako globoko. Pri zgodnjih setvah (brstilne vrste) v nepregorke gnojake, s čimer se prične lahko že januarja (tudi med korenčkom in drugo brstilno zelenjavo), je treba kolikor mogoče velikokrat zračiti.

Seje se po potrebi pogostoma; pozneje se seje na prosto, začetkoma na solnčni, ko pa nastopi vročina, v senčni legi. Veliko zamakaj. V vročih mesecih junija in julija je uspeh na prostem dvomljiv. Za setev na prostem pravih brstilnih vrst raje ne uporabljaj. Jeseni do začetka oktobra sej zopet v gnojaki. Radič naj se uživa zmerom mlad, zlasti zgodnje brstilne vrste, ki se kaj hitro razvijejo, zato pa tudi čimprej postanejo trde in kosmate.

Redkev (Rettig).

Zimska redkev se seje na prosto, toda ne pred kresom, ker gre sicer v cvet in postane kosmata. Seje se v globoko razkopano, mastno, rahlo, leto poprej pognojeno zemljo. Zahteva veliko prostora za razvijanje (30 cm) in izdatno zalivanje, tudi v obrambo proti rastlinskim ušem.

Poletna, majska kakor tudi jesenska redkev se seje sredi aprila, jesenska pa tudi pogostokrat do junija, razdalja bodi 20 cm.

Artičoka (Artischocke).

Iz semen dobljene artičoke niso čistovrstne, ampak dajo deloma slabše, deloma pa tudi boljše vmesne vrste. Seje se artičoka februarja v gorke grede ali v lončke; ko požene, jo presadi, pozneje jo imej polagoma bolj na hladnem. Začetkoma maja sádi na prosto na dobro pognojeno, globoko obdelano, vlažno zemljo, en meter vsaksebi. Veliko zamakaj. Pozimi jo varuj mraza s poveznjenimi cvetličnimi lonci in obsipaj z zemljo 25 *cm* visoko, nakar položi slame in hoste. Ob milem vremenu zrači, da preprečiš gnilobo.

Rastlina vztraja tri do štiri leta.

Poznejše setve (koncem aprila do julija) so godne šele prihodnja leto.

Kardi (Cardy oder Karden).

Seje se začetkom aprila na prosto, pozneje sê presadi po en meter vsaksebi na dobro pognojeno, globoko prekopano, zrahljano zemljo. Z zarumenevanjem se začne — po odstranitvi zunanjih peres — za prvo potrebo septembra. To se končapo dveh do treh tednih. Za zimsko uporabo določene sadike se povežejo pred nastopom mraza in se dobro s prstjo zadelane preneso v zračno klet na pesek, kjer se postavijo pokonci in kjer zarumene in se zlasti dolgo vzdrže, če se klet veliko zrači, da se prepreči gniloba, kar je mogoče pri milem vremenu. Pri kardiju zauživamo zarumenela peresna stebila, ki dobe to barvo, če jih zavijaš kot zéleno v slamo.

Špargelj (Spargel).

Seje se aprila na grede 10 do 15 *cm* vsaksebi, na močno, zrahljano zemljo, pozneje se pa preredči 5 do 6 *cm* sadika od sadike. Za saditev na dotičnem mestu (60 *cm* razdalje na posebno pri-

pravljeni gredi) so pripravne najbolj dvoletnice. Špargelj se ne sme rezati pred petim letom po setvi, zato se z dobivanjem sadik čakalna doba bistveno skrajša.

Kumare na prostem zoreče (Landgurken).

Ker so kumare zelo občutljive proti mrazu in ostremu vremenu, zato jih nikakor ni sejati ali saditi pred sredo maja na prosto. Zemlja mora biti prerahljana, gorka in v solnčni legi ter s preperelim hlevnim gnojem jeseni dobro pognojena. Vedno mokra zemlja ravnotako ni primerna kakor ne prav suha. Semena se vsade v 10 cm poglobljene grede 1 do 1.20 m narazen. Če je zemlje malo, jo je treba vsaj v brazdi posebno pripraviti s tem, da napolniš brazdo s kompostno in gnojaško prstjo. Vsadi po tri do štiri semena 30 cm vsaksebi (pri majhnih kumarah za vkladanje le 20 cm), pokrij jih 2 cm nadebelo, nekoliko vhođi semena in jih močno zamoči. Sadike se presade pozneje po dve in dve skupaj, če jih pa kaj manjka, se nasade potem. Prostor med gredami se izrabi, da nasadiš vmes salate, kolerab in druge zelenjave, ki je kmalu godna za porabo. Ko imajo kumare tri do pet razvitih listov, se zemlja okoplje in brazda napolni s prstjo do brstilnih lističev. Potrebno je pridno zamakanje ob gorkem vremenu, zlasti zvečer.

Kumare potrebujejo za ozelenitev brezpo-
gojno vlažno gorkoto, če te ni, setev prav težko
obrodi. Zato je svetovati, da se sejejo semena
ali vsaj del njih v gorko, čisto lahko zemljo, še
bolje pa v debelo žagovino ali šotovino, sadike se
vzgajajo po ozelenitvi po dve ali tri v lončkih z
lahko peščeno zemljo, pozneje se pa presade na
prosto z nepoškodovanimi koreninami kot zgoraj.
Tudi se pred setvijo seme lahko namaka 24 ur
v mlačni vodi in se nato dva dni suši v zmerni

gorkoti. Ako bi bilo mokro vsejano, bi lahko gnilo. Vrste se radi izvržejo od prvotne oblike.

Kumare za brstenje ali rastlinjak (Treibgurken).

Da kumare gotovo ozelene, je najpotrebneje, da imajo poleg zmerne vlažnosti veliko gorkote; sobna toplina splošno ne zadostuje, razen če postaviš lončke v najbližjo bližino gorke peči ali štedilnika. Brstilne kumare vsadi že februarja po dve do tri zrna v majhne, z lahko, peščeno gnojaško zemljo napolnjene lonce, ki jih postavi na gorak kraj, morda na kurilno cev rastlinjaka. Tudi se priporoča, da vsadiš semena v mokro, rahlo, debelo žagovino, v vlažen mah ali šotovino, da ozelene, in šele potem presadiš sadike previdno v lončke z lahko, peščeno zemljo.

Ko se je razvilo par listov, presadi sadike po dve in dve pod eno okno s korenino, katere se drži dosti prsti, v nekoliko vzvišeno sredo gorkega gnojaka. Zračni se začetkoma le, da se odstrani prevelika vlažnost in le ob prav milih dneh. Vršič sadik se odščipne nad tretjim listom; ravnotako se pristrižejo stranske, na debelcu stoječe dve do tri mladice na pet do šest očesc, da se pospeši zarodek drugih stranskih mladik in plodnega cvetja. Ko nastopi gorko vreme, se zračni večkrat, menjaje tudi odspodaj in na straneh. Ob suši se veliko in z razgreto vodo zaliva, ne da bi se pritem deblo zamočilo. Od junija dalje se okna lahko čisto odstranijo. Rastlina prenese celo poletje.

Jedilne buče (Speise-Kürbisse).

Z bučami se splošno lahko tako ravna kot s kumarami. Zahtevajo gorko, solnčno lego, globoko prerahljano, posebno močno pognojeno zemljo in veliko zalivanja z mlačno vodo. Gnoja in gnojnice jim ne sme primanjkovati, če hočeš

dobiti velike buče. Tudi je priporočati, da puščiš na vsaki mladiki le dva do tri sadove dozoriti in da mladiko odrežeš približno tri liste nad zadnjim sadom. Vsadi se ali po dve zrne marca meseca na mesto, kjer naj se potem buče razvijajo, ali pa — kar je bolje — vsej na gorko v lonce in presadi sadike po dve in dve maja ali junija. Da uspevajo posebno težke orjaške buče, treba je dati sadikam v globočini enega metra 50 do 60 *cm* močno podlago iz konjskega gnoja, in sicer meter v kvadratu, nakar se nasiplje kompostna prst ter pokrije na vrhu z gnojaškim lesenim obojem in oknom. To omogočuje, da se kljub morebitnemu mrazu sadike že aprila lahko presade in če ravnaš z njimi, kakor zgoraj povedano, dobil boš stote (50 do 100 *kg*) težke sadove, posebno če omejiš njih število, kakor prej omenjeno. Oboji in okna se odstranijo, ko so rastline zanje prevelike.

Dinje (Melonen).

Vzgoja dinj se ne razlikuje od vzgoje brstilnih kumar, zlasti kar se tiče gorke setve. Opomniti je, da mora priti gnoj 30 *cm* pod površino in da torej za korenine ni dosegljiv. Zalivaj le z mlačno vodo, ne da bi pritem deblo zamočil. Po gorkih dneh poškropi ali zalij sadike z mlačno vodo, nakar zapri okna. Ob vročih solnčnih dneh je treba skrbeti za senco s primernim varstvom pred solncem. Mladike se ravnotako odrezujejo kakor pri brstilnih kumarah. Ko se razvije eden, kvečjemu dva sadova na eni mladiki, se ta iznova odreže približno na dva lista nad sadom, mladike pa, ki tu zopet nastanejo, se polagoma odščipnejo. Enkratno odrezanje velikega števila mladik bi bilo iz več vzrokov nevarno, tudi se ne smejo glavne mladike spraviti iz njih lege ali pa trgati iz zemlje, če so se vanjo prirastle. Zračiti se sme

le ob vročem dnevnem času in moraš sadike pred prepihom skrbno varovati; le ob času cvetenja se odstranijo ob milih dneh okna, da se pospeši za-ploditev po žuželkah. Pri neugodnem vremenu se mora za-ploditev izvršiti na umeten način s tem, da se cvetni prah z mehkim čopičem prenese z moškega cveta na plodonosen cvet. Pod zoreče sadove se deva steklena šipa, strešna opeka ali deščica. Dinje se še raje izvržejo od prvotne oblike kakor kumare.

Pridelovanje dinj na prostem navadno nima zaželenega uspeha in je toliko manj priporočati, ker je potrebno pritem tolikih priprav in obrambnih sredstev, da se delo z ozirom na pozen in malenkosten uspeh ne izplača.

Vodna dinja (Wasser-Melone).

Prideluje se samo v deželah gorkejšega podnebjja (naše Primorje, Italija), kjer je važen tržen predmet in se nadebelo vzgaja na prostem. Pri nas tudi v gnojaki redkokdaj dozori in se malokdaj docela razvije njen okus. Vodna dinja se sme rezati šele, ko se je sad razvil.

ooooo

Kuhinjska zelišča.

Vzgajanje najnavadnejših kuhinjskih zelišč je tako preprosto in splošno znano, večina njih ne zahteva nobene oskrbe, tako da pač ni potreba natančnejšega opisovanja v tem oziru. Glavna razlika obstoja v ravnanju z enoletnicami na eni strani in s trajnicami in dvoletnicami na drugi strani. Enoletna kuhinjska zelišča se sejejo spomladi na grede ali naširoko na prosto, po razmerju se naredko presade in se greda čisti plevela. Dvoletnice sej spomladi v gnojak ali v lonce,

pozneje pa tudi na prosto in jih presadi, ko so dosti močne. Trajnice se sejejo spomladi ali avgusta v lonce ali na prosto in se ravnotako primerno vsaksebi presade.

Španski poper ali paprika

(Spanischer Pfeffer oder Paprika).

Paprika se seje v lonce ali v gorak gnojak, pozneje se presadi v lonce posamezno ali pa v gnojak, 40 *cm* vsaksebi. Na prostem dozori popolnoma le na najbolj gorkem kraju vrta. Sicer pa popolne dozoritve ni treba, če hočeš dobiti samo zelene, nezrele sadove za vkladanje v jesih. Uporablja se tudi kot krasna lepotna rastlina za lonce.

Rožmarin (Rosmarin).

Seje se v gorak gnojak ali lonce pod steklo, pozneje se vzgaja v loncih. Prezimiti mora na varnem pred mrazom.

Kiselica (Sauerampfer).

Seje se plitvo in ne pregosto spomladi ali avgusta v dobro vrtno zemljo. Ko požene, presadi jo 15 *cm* vsaksebi. Ko zraste četrti ali peti list, se z rezanjem lahko prične. Stebla, ki gredo v cvet, se porežejo.

Timos ali timian (Thymian).

Fino seme se seje aprila, najbolje v lonce ali gnojak. Junija se presadi 10 *cm* vsaksebi na prosto v solnčno lego in v dobro zemljo.

Prava špinača (Spinat).

Špinača ljubi svežo in dobro pognojeno zemljo in se lahko seje od marca do oktobra na gredah v razdalji 25 *cm*. Ponavljajoč setve dosežeš, ako močno zalivaš, da rabiš špinačo lahko od spomladi do jeseni. Za zimsko setev je posebno pri-

merna špinača z ostrim semenom zaradi večje neobčutljivosti. Neobhodno potrebno je okopavanje in prav močno zamakanje.

Novozelandska špinača

(Neuseeländischer Spinat).

Ker seme prav težko kali, ga je bolje sejati v lonce in koncem maja presaditi sadike. Vsaka izmed teh zahteva, ko je razraščena, 70 do 80 cm prostora v kvadratu in zrahljano, sveže pognojeno zemljo. Rabijo se nad prst dolgi odrezani vršički z listi, ki dajo ravno poleti obilo izvrstne prikuhe.

Rajsko jabolko ali paradižnik (Paradiesapfel).

Obdelovanje paradižnika je na vrtu prav preprosto. Najzgodnejše vrste se v gorki, solnčni legi popolnoma razvijejo, dočim plodovi, ki se potr-gajo zeleni, ko nastopi mraz, pozneje kmalu dozore pod gnojakovim oknom ali v drugem gorkem prostoru. Paradižnik ne daje samo izvrstne juhe, izborne omake in delikatnega kompota, ampak tudi izredno okusno poživiljajočo salato, in sicer surov, razrezan v ploščice z jesihom, oljem, soljo, mnogo popra in nekoliko sesekljane čebule. Seje se koncem marca ali aprila v gorak gnojak ali na gorkem kraju v lonce. Čez štiri tedne se presadi posamezno v majhne lončke, odkoder se presade sadike ne pred koncem maja in z nepoškodovanimi koreninami na prosto, približno po 70 cm vsaksebi. Lega bodi gorka in solnčna, zemlja pre-rahljana, močna in dobro pognojena. Ob suši veliko zalivaj. Ko so rastline visoke 40 cm, priveži jih v obliki pahljače na med seboj zvezane palice ali količke in jih poreži na tri do šest mladik. Teh vršički se istotako odščipnejo. Ko začno zoreti prvi plodovi, odstraniš vse stranske mladike in del listov, da izpostaviš plodove solncu, kar pospeši njih razvitje in dozoritev.

Jajčevец (Eierfrucht).

Seje in obdeluje se kot poper. Pri vrstah z velikimi plodovi pusti raje le nekaj izmed zadnjih na trti, da se razvijejo, ostale kakor tudi vršičke mladik pa poreži.

Jajčevец je prav priljubljena prikuha v južnih krajih, priporoča se pa tudi kot lepotna rastlina.

Grah (Erbse).

Grah ne zahteva nobene posebne zemlje, ki ne sme biti sveže pognojena, da ne raste prebujno perje in da se stroki tembolj zarode. V isti namen je potrebna prosta, solnčna, za zgodnje setve proti jugu nagnjena lega. Seje se večkrat, od maja do julija po potrebi, pri visokih vrstah v dve, pri nizkih pa v tri vrste na meter široko gredo. Na razdaljo 5, oziroma 10 cm se vsadi dva do tri grahe najmanj 5 cm globoko, da jih ne dobe ptiči in da so varni pred sušo. Čim prosteje in bolj na solncu stoji grah, tem boljši in večji je pridelek. Kakih osem dni, ko grah požene in ko si sadike s prstjo obsul, vsadi za visoke vrste poševno, vrhove obrni na znotraj, tako da se stikajo, na obeh straneh grede v zemljo suho dračje, po katerem se mladike lahko spenjajo. Za brstenje rabi le nizke zgodnje vrste, od januarja dalje, v zmernogorkem gnojaku, ki se pa mora veliko zračiti.

Fižol natičnik (Stangenbohne).

Prednost tega fižola napram nizkemu obstoji v tem, da dolgo rodi, ker ga lahko celo leto do jeseni trgaš.

Fižol natičnik zahteva mehko, prerahljano, sveže prekopano, močno, toda ne sveže pognojeno zemljo, v gorki, toda zračni legi. Preklje moraš globoko vsaditi, da kljubujejo vetru. Vsadi

jih posamezno ali bolje po dve in dve nasproti, 60 *cm* vsaksebi, da se križata dve tretjini visoko in da sta zvezani s prekljami cele grede, ali pa da združiš po štiri preklje v piramido. Ako stoji več kakor dve vrsti druga poleg druge, mora biti razdalja med njimi najmanj en meter, bolje pa je, če je večja razdalja med posameznimi vrstami. Sredi maja vsadi po pet do šest fižolov 4 do 5 *cm* globoko okrog vsake preklje. Bolj zgodnja saditev včasih nima uspeha, ali je pa pogosto izpostavljena mrazu, ki ji škoduje. Pozneje se sadike okopljejo in obsipljejo do zelenilnih lističev. Mladike, ki hitro rasto, je napeljati na preklje. Sadi se lahko še do začetka julija.

Nizki fižol (Buschbohne).

Nizki fižol ne zahteva toliko od zemlje kakor fižol natičnik in uspeva na manj močni zemlji, samo da je njena lega gorka in zračna. Sredi maja se vsadi po 30 *cm* vsaksebi po štiri do pet zrn 3 do 4 *cm* globoko in se zemlja zmerno vtisne. Bolj zgodnje saditve večkrat nimajo uspeha, ali pa so izpostavljene škodljivemu mrazu. Ko se razvije četrti list, se sadike okopljejo in obsipljejo do brstilnih lističev. Pri nekaterih vrstah, ki rade delajo mladike, se te porežejo. Za brstenje se sadi fižol v gorke gnojake že od januarja do marca, vendar je potrebno, da ga varuješ pred vlažnim zrakom, pred katerim je zelo občutljiv. Ker pa zračenje prve mesece leta ni vedno mogoče, zato zgodnje brstenje ni brez riskiranja, dočim je poznejše večinoma gotovo in se prav dobro obnese in izplača. Gnojake pripraviš kot za kumare in vsadiš vanje najmanj osem dni potem ne pregosto fižol, ki je star tri tedne. V brstilnjakih se trga fižol lahko celo zimo.

Kazalo.

	Stran
Karfijola ali cvetoči kapus	5
Brokoli ali špargljev kapus	6
Kapus ali glavnato zelje	6
Rdeči kapus	7
Storžev kapus	7
Ohrovt	7
Rožni ali bruseljski kapus	7
Listnati ohrovt	7
Ohrovt za rezanje	8
Morski kapus	8
Vrhovne kolerabe	8
Korenček	9
Potrošnik ali cikorija	10
Pastenjak	10
Petersilj	10
Hren	10
Svetlin ali rapontika	11
Motovilčev koren	11
Beli ali ovseni koren	11
Črni koren	11
Sladkorni koren	12
Košarnik	12
Gomoljasta zelena	13
Bleda zelena	13
Salatna ali rdeča pesa	14
Gredna pesa ali mangold	14
Zgodnja ali majska repa	15
Podzemeljska koleraba	15
Glavnata salata	16
Zimska glavnata salata	16
Salata za rezanje ali berivka	16

	Stran
Cikorija	17
Regrat	17
Motovilec ali repincelj	17
Vrtna kreša	17
Vodna ali studenčna kreša	18
Poletna endivija in vezana salata	18
Čebulno seme	18
Čebulček	19
Česen	19
Šalota	20
Rokambol	20
Por ali španska čebula	20
Drobnjak ali šnitloh	20
Mesečna redkev ali radič	21
Redkev	21
Artičoka	22
Kardi	22
Špargelj	22
Kumare na prostem zoreče	23
Kumare za brstenje ali rastlinjak	24
Jedilne buče	24
Dinje	25
Vodna dinja	26
Kuhinjska zelišča	26
Španski poper ali paprika	27
Rožmarin	27
Kiselica	27
Timos ali timian	27
Prava špinača	27
Novozelandska špinača	28
Rajsko jabolko ali paradižnik	28
Jajčevce	29
Grah	29
Fižol natičnik	29
Nizki fižol	30

00000510352

